

Zondag 11 augustus 2024
achtste van de zomer

Lezing uit het eerste testament: 2 Koningen 4,8-37

Lied: 'Zou ik niet van harte zingen'- lied 903, 1 en 3

Evangelielezing: Marcus 7,24-30

Acclamatie: 'confitemini Domino' (t. Taizé, m. Jacques Berthier; Zangen van zoeken en zien 354) driemaal:

Overweging

Jezus wordt wakker geschud.

Het is een vrouw die dat doet. Iemand van buiten Israël, een Syro-Fenicische. 'Genees mijn dochter, alstublieft!' smeekt ze hem. Maar Jezus wil niets van haar weten. Eigen volk eerst, zegt hij tegen haar. "Het is niet goed om de kinderen hun brood af te pakken en het aan de honden te voeren." Maar zij houdt vol. Als de kinderen kruimels laten vallen, dan zijn die toch voor de honden? Het raakt Jezus. "Dat heb je goed gezegd," zegt hij. Het is of hij een nieuw inzicht krijgt. Dat 'eigen volk eerst' niet een juiste gedachte is. Dat ook zij er toe doet. Markus werkt de ontdekking van Jezus uit in getallensymboliek. Voor de tweede keer vertelt hij een verhaal over brood dat door Jezus gebroken wordt en dat genoeg is voor velen. Dat brood, dat is hij natuurlijk zelf: hij deelt zichzelf uit. Hij is genoeg voor velen. De getallensymboliek is subtiel. Je moet de verhalen er goed voor lezen. Het zit hem in de verschillen. Eerst zijn het er 5000 die te eten krijgen: vijf, dat is het aantal boeken van de Torah. En twaalf manden blijven over: zoveel als de stammen van Israël.

In het tweede verhaal worden 4000 mensen gevoed: vier is het getal van de vier windstreken en daarmee van de hele wereld. En er blijven zeven manden vol over: het getal van de volheid. Iedereen hoort erbij.

Jezus is wakker geschud. Er is hem een licht opgegaan. Je kunt hier een verhaal van opstanding in horen: Jezus staat op. Dit is een nieuw begin. Hier verandert iets, iets wezenlijks. De gedachte van uitverkiezing wordt gerelativeerd. De gedachte dat in Gods ogen de één belangrijker zou zijn dan de ander. Jezus kijkt bewust verder dan het eigen volk.

Het is een thema van alle tijden en het zal een thema zijn voorgoed. Petrus en Paulus zullen er later mee te maken krijgen. Horen de niet-joden er ook bij? Of

moeten die eerst jood worden? En wij hebben er nog steeds mee te maken, op vele manieren. Als het gaat om eerlijke verdeling. Als het gaat om veiligheid. Macht. Bezit. Grond...

Laten we met dit verhaal over Jezus in onze gedachten naar het verhaal uit het tweede boek van de Koningen luisteren. Het verhaal over de 'grote vrouw', zoals ze in de bijbel genoemd wordt. Die een kamer voor de profeet Elisa laat bouwen. Die een kind krijgt dat een zonnesteek oploopt en sterft – en dat door Elisa weer tot leven wordt gewekt.

Ook dit verhaal gaat over wakker geschud worden. Wie wordt er wakker geschud?

Misschien denken we nu als vanzelf aan de jongen, de zoon van de voorname vrouw.

Maar nee. Dit is niet de kern van het verhaal. Het gaat niet om de jongen die het leven terugkrijgt. Laten we daarom dan ook niet blijven haken op dat wonder. Een wonder dat zoveel vragen kan oproepen wanneer je van dichtbij het verpletterende verdriet kent om een kind dat sterft.

Het verhaal gaat over Elisa. Hij is het die wordt wakker geschud. De jongen staat symbool voor de profeet die weer tot leven komt.

Een vrouw in Sunem speelt een sleutelrol. Ze heeft geen naam. Ze zou ieder van ons kunnen zijn – tenminste, ieder voor wie niet de zeven vinkjes van Joris Luyendijk gelden. De vinkjes die aangeven hoeveel kans op geluk en succes je hebt in het leven. Ben je bijvoorbeeld vrouw, buitenlander, laag opgeleid, heb je een donkere huidskleur en laagopgeleide ouders – dan heb je weinig vinkjes.

Deze vrouw heeft in elk geval één vinkje: ze is voornaam. Ze heeft geen kinderen, maar wel geld. En ze is tevreden. 'Ik leef te midden van mijn eigen volk,' zegt ze tegen Gechazi. Ze telt niet op wat ze niet heeft, ze telt haar zegeningen. Meer dan ze heeft, heeft ze niet nodig.

En ze is gul. Ze houdt niet angstvallig alles wat ze heeft voor zichzelf. Ze nodigt Elisa te eten uit. Ze laat een eigen appartement voor hem bouwen op het dak van haar huis.

Elisa laat zich haar zorg welgevallen. En hij is haar dankbaar.

Maar er is iets gek aan de hand. Er lijkt iets te schorten aan de communicatie tussen hem en de vrouw. Het lijkt wel of zij al haar best doet om echt in verbinding met hem te komen, terwijl hij steeds op afstand blijft. Als Elisa het even kan vermijden, spreekt hij niet rechtstreeks met haar. Hij verdiept zich ook niet in haar. Steeds opnieuw laat hij Gechazi als tussenpersoon optreden. Gechazi moet haar bij hem roepen. Gechazi moet haar vragen wat hij voor haar kan doen. Gechazi weet dat ze geen kinderen heeft – was dat Elisa niet

opgefallen? Zelfs al verblijft hij regelmatig in haar huis? En als ze om hulp komt vragen voor haar zoon, moet Gehazi haar tegemoet gaan en vragen of alles goed is. Wat is hier aan de hand? Voelt hij zich te hoog boven haar verheven om contact met haar te hebben? Wil hij zijn heiligheid als man Gods niet door haar laten bezoedelen? Is hij bang onrein te worden door contact met haar? Ze zou eens ongesteld kunnen zijn...

Je zou het op de gebruiken van die tijd kunnen schuiven. Want zo ging het toen. Door aanraking werd onreinheid overgedragen. Zo kwam er steeds meer onreinheid. De reinheid moest bewaakt worden door uit de buurt te blijven van het onreine. Gezondheid moest bewaakt worden door het zieke op afstand te houden. Heelheid kon je bewaren door je ver te houden van het gebrokene. Het zou goed kunnen dat ook Jezus deze gedachten in zijn hoofd heeft, als hij de Syro-Fenicische vrouw afwijst.

Maar als we het op de gebruiken van die tijd afschuiven, blijven we buiten schot. Houden we onszelf comfortabel in slaap.

Dat is te gemakkelijk.

Want gaat het zo niet vaak... Wanneer zien we elkaar echt? Wanneer luisteren we echt? Hebben we aandacht voor de ander, staan we open voor de ander? Of weerhouden onze oordelen en vooroordelen ons daarvan?

Veel van onze huiselijke conflicten zijn terug te voeren op gebrek aan openheid en aandacht. Op de moeite die we hebben om onbevooroordeeld naar elkaar te luisteren. Op de moeite die het ons kost om ons echt in de ander te verdiepen. Om niet halverwege te denken: oh, ik begrijp al wat je bedoelt. De moeite om de ander uit te laten spreken. Om niets in te vullen.

Ook in de communicatie tussen Elisa en zijn God loopt niet alles zo soepel. Het blijkt als de profeet een moment van inzicht krijgt. Ineens lijken zijn ogen open te gaan. En ziet hij de vrouw aan wie hij zoveel te danken heeft. Als ze om hulp vraagt voor haar zoon, zich op de grond laat vallen en zijn voeten grijpt, zegt hij tegen zijn knecht die haar wil weggagen: 'Laat haar maar, ze heeft verdriet. En ik wist daar niets van, de Eeuwige heeft het voor mij verborgen gehouden.' Was er ook weinig gesprek tussen de profeet en God?

Maar nog steeds denkt Elisa dat hij niet zélf betrokken hoeft te raken. Hij stuurt Gehazi op pad met zijn staf. Die moet de knecht op de dode jongen leggen. Het blijkt niets te doen – natuurlijk niet.

Dan gebeurt er iets bijzonders. De grote vrouw zegt: 'Zo waar de Eeuwige leeft, en zo waar u leeft, ik ga niet zonder u.' En dan, dan staat Elisa op. Eindelijk.

Opvallend is dat hij degene is die opstaat in dit verhaal. Niet Gehazi. Niet de grote vrouw. Zelfs niet het kind van de vrouw. Het wordt alleen van Elisa gezegd.

Waarom juist nu?

Elisa herkent de woorden. Het zijn woorden die bijna dezelfde zijn als de woorden die hij zelf sprak tegen zijn leermeester Elia. 'Zo waar de Eeuwige leeft, en zo waar u leeft, er is geen denken aan dat ik u alleen laat gaan.' Tot drie keer toe heeft hij het gezegd.

Door zijn eigen woorden te gebruiken, schudt de vrouw hem wakker. Laat ze hem zien wat hij zelf allang wist: dat het gaat om verbondenheid met de ander.

Hij gaat naar de jongen toe, die in de kamer ligt waar hij zelf zo vaak heeft gelogeed. Elisa drukt zijn mond op de mond van de jongen, legt zijn ogen tegen zijn ogen, zijn handen tegen zijn handen: jouw pijn is mijn pijn, jouw verdriet is mijn verdriet. Hij blijft net zolang tegen hem aanliggen tot het kind weer warm wordt.

Dat is wat verbondenheid is: alle oordelen en vooroordelen, vaste regels en gebeitelde gebruiken opschorten. De vrees dat je met onreinheid of nargheid of verdriet of ongeluk besmet kunt worden door een ander, laten varen. In de buurt blijven en je eigen warmte geven. Jezus leert het van de Syro-Fenicische. En Elisa, hij wist dat allang. Heeft hij door zijn leermeester Elia niet ervaren hoe belangrijk het is je met de ander te verbinden? Maar hij moest wakker geschud worden. Hij leefde er niet meer naar.

En wij – willen wij wakker worden geschud?

Muziek

Lied: 'Wek mijn zachtheid weer' – lied 925 – tweemaal